

Båtfinnbo

I kanten av en stenåldersboplats

Arkeologisk utredning, etapp 2

Fornlämning Västerfärnebo 157:1

Båtfinnbo 1:3

Västerfärnebo socken

Sala kommun

Västmanlands län

Jenny Holm

Båtfinnbo

I kanten av en stenåldersboplats

Arkeologisk utredning, etapp 2

Fornlämning Västerfärnebo 157:1

Båtfinnbo 1:3

Västerfärnebo socken

Sala kommun

Västmanlands län

Jenny Holm

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2014

Omslagsfoto: Vy mot boplatsen Västerfärnebo 157 och utredningsområdet, från Båtfinnbo gård i söder. Foto, Jenny Holm.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-357-6

Tryck: Just Nu, Västerås 2014.

Innehåll

Inledning.....	5
Bakgrund.....	5
Utredningsområdet.....	5
Målsättning och metod.....	5
Undersökningsresultat.....	6
Utvärdering.....	6
Referenser.....	7
Administrativa uppgifter.....	8
Bilagor.....	9
Bilaga 1. Kartor och planer.....	9
Bilaga 2. Schakttabell.....	12
Bilaga 3. Fyndlista.....	12
Bilaga 4. Fotografier.....	12

Inledning

På grund av att Linnea Engström planerar att bygga en enkel sommarstuga på tomten Båtfinnbo 1:3 har Stiftelsen Kulturmiljövård utfört en arkeologisk utredning etapp 2 på den tilltänkta platsen för sommarhuset. Undersökningen föranleddes av att tomten tangerar stenåldersboplatsen Västerfärnebo 157:1. Länsstyrelsen i Västmanlands län bekostar utredningen.

Bakgrund

Västerfärnebo socken är mycket rik på lämningar från stenåldern. Ingen annanstans i Västmanland har så många stenyxor påträffats (t.ex. Olsson 1917 och Lövstrand 1966) och fornminnesinventeringen lokaliserade på 1980-talet ett stort antal boplatser i socknen (Löthman 1993). Boplatserna ligger företrädesvis på nivåer mellan 70 och 80 meter över dagens havsytta längs en forntida strandlinje som kan dateras till cirka 6000 f.Kr. Boplatserna vid Båtfinnbo ligger alla över 85 m.ö.h. och bör, om de är strandbundna, vara något äldre. Mindre undersökningar, som berört några av de många stenåldersboplatserna, i form av schaktningsövervakningar (t.ex. Holm 1995 & 2011) och forskningsundersökningar (Welinder 1977) har gjorts lite längre söderut.

Boplatsen Västerfärnebo 157 består av två undernummer 157:1 och 157:2 som åtskiljs av en mindre brukningsväg. Tillsammans utgör de en boplatser om cirka 7000 m². Inom de båda delytorna har 25 bitar slagen kvarts tagits tillvara vid fornminnesinventeringen år 1989.

I delar av det äldre kartmaterialet, t.ex. Häradsekonomiska kartan från år 1905, är utredningsområdet inte uppodlat. Förhållandena är något oklara för äldre perioder, en arealavmätning av Båtfinnbo från år 1704 och enligt en geometrisk avmätning av Vansjö från år 1681, där det är skog på den äldre kartan men ängsmark på den yngre. Om marken aldrig varit uppodlad är det möjligt att välbevarade boplatsspår kan finnas inom tomten.

Utredningsområdet

Tomten Båtfinnbo 1:3 är cirka 1800 m² stor. Den är skogsbevuxen med mestadels tätt stående unga granar och enstaka lövträd, och har en markvegetation av mossa och ris. Inom stora delar av tomten är marken hårt stenbunden med block runt 0,5 m i storlek. Nordöst om tomten finns högre belägen skogsmark och åt väster och söder åkermarken till gården Båtfinnbo. Åkermarken följer en flack dalgång som avvattnas söderut av en mindre bäck. I dalgången finns fem kända stenåldersboplatser registrerade i FMIS. Den planerade sommarstugans placering var i skogsbrynet i tomtens västra sida ner mot åkrarna. Alltså helt intill boplatsen Västerfärnebo 157:1.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen var att klargöra om det finns fornlämning som inte är synlig ovan markytan på platsen, och att hitta en fornlämningsfri yta att placera sommarstugan på. Utredningen ska därigenom skapa underlag för den fortsatta samhällsplaneringen och eventuella tillkommande arkeologiska undersökningar.

Sökschakt grävdes närmast åkerkanten vid den planerade platsen för sommarhuset. Sammanlagt grävdes 39 m² schakt. Schakten placerades ut utifrån framkomlighet vad

gällde träd och större stenblock. De grävdes genom vegetationsskikt ner till en nivå där eventuella fynd och anläggningar kunde förväntas. I vissa fall grävdes även igenom naturliga stenlager i ytan för att om möjligt fånga upp fynd som fallit ned mellan stenarna. Mindre volymer av den uppgrävda jorden sållades i handsäll med 3 mm maskstorlek för att försöka fånga upp små fynd och organiskt material, som brända ben, som annars kan vara svåra att upptäcka. Miljön och schakten beskrevs och fotograferades. Schakt och påträffade fynd mättes in med GPS.

Undersökningsresultat

Som tidigare nämnts är den aktuella tomtmarken mycket stenig, men mindre ytor närmast åkerkanten är stenfria. I två av schakten fanns ett grått mylligt skikt, under vegetationsskiktet, som eventuellt tyder på att marken tidigare odlats (se bilaga 2). Åkern skulle då haft en krokigare begränsning än dagens raka. I de flesta schakten saknades detta lager och marken var påtagligt stenbemängd. I ett av dessa stenfyllda schakt påträffades ett avslag av kvarts (se bilaga 3 och 4). Fyndet visar att boplatsen också omfattat delar av utredningsområdet men att de lämningar som finns bevarade är mycket blygsamma.

Inom området för den sedan tidigare registrerade boplatsen Västerfärnebo 157:1 kunde vid besiktning flera bitar slagen kvarts, avslag och en kärna, iaktas i matjorden.

Utvärdering

Utredningen har kunnat genomföras i enlighet med undersökningsplanen. Det var endast mellan schakt 6 och schakt 7 som stenblock och tätt växande träd hindrade att schakten lades så tätt som planerat (se figur 3, bilaga 1).

Det ensamma fyndet är inte ointressant. Det visar att förhistoriska aktiviteter kan identifieras i icke uppodlad mark intill de boplatser som huvudsakligen ligger i åkermark. Däremot är det ett svagt resultat om man ser till potentialen för eventuella ytterligare arkeologiska insatser på platsen.

Referenser

Holm, J. 1995. Arkeologisk förundersökning. *Lasjövreten*, Sala kommun, Västmanland. Riksantikvarieämbetet, UV Uppsala Rapport 1995:27.

Holm, J., 2011. *Lasjö*. Antikvarisk kontroll. Västerfärnebo 78:1, Lasjö 1:21, Västerfärnebo socken, Sala kommun, Västmanland.

Löthman, L., 1993. Talrika stenåldersboplatser, järnframställningsplatser och gruvor i Västmanlands läns norra delar. I: *Arkeologi i Sverige, ny följd 2*, Riksantikvarieämbetet.

Lövstrand, L., 1966. Västmanlands stenålder. I: *Västmanlands fornminnesförenings årskrift 46*.

Olsson, E., 1917. Västmanland under sten- och bronsåldern. I: *Västmanlands fornminnesförening årskrift 9*.

Welinder, S., 1977. *The Mesolithic Stone Age of Eastern Middle Sweden*. Antikvariskt arkiv 65. KVHAA. Stockholm.

Administrativa uppgifter

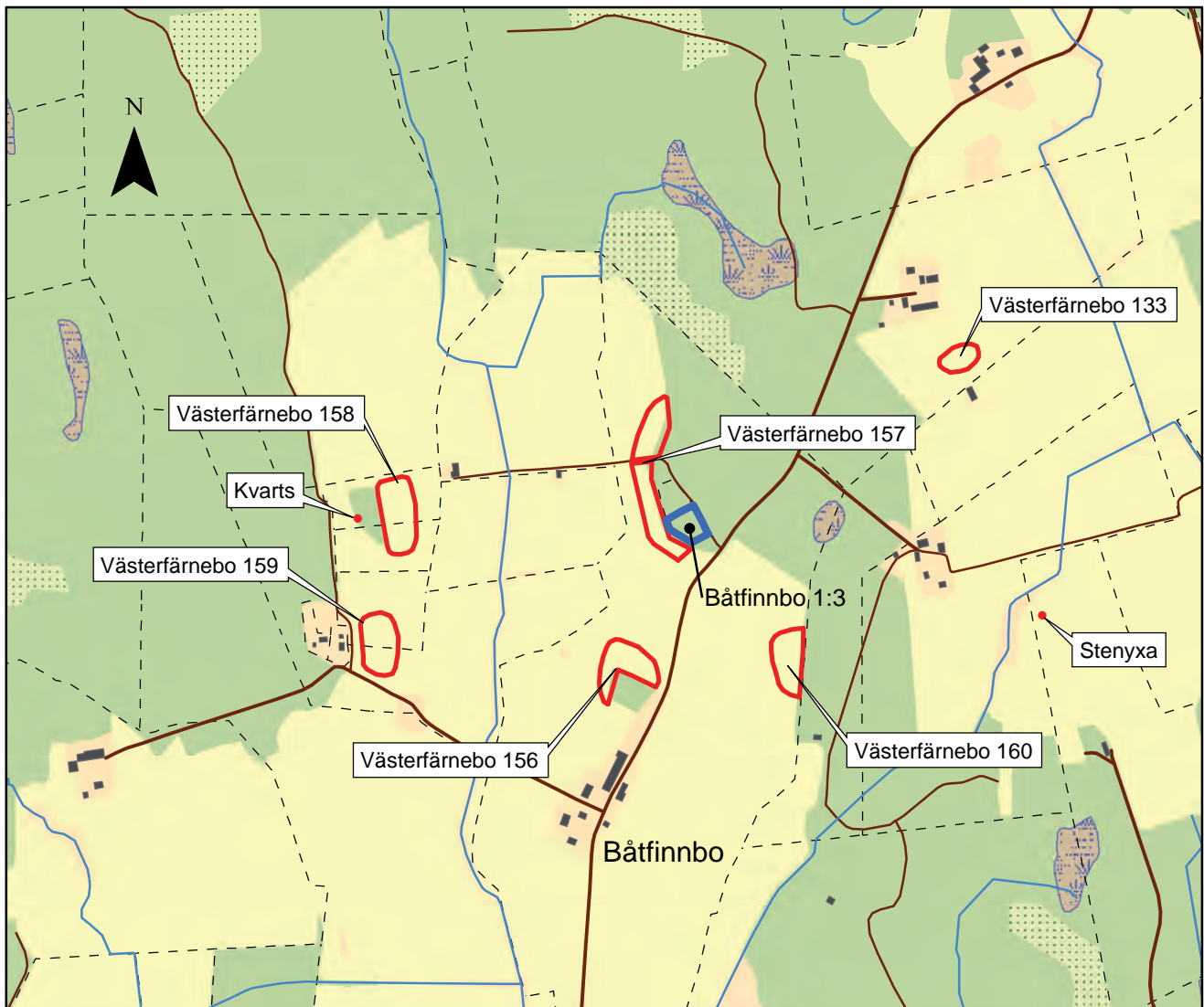
KM projekt nr: KM14013
Länstyrelsen dnr, beslutsdatum: 431-696-14, av den 2014-03-03
Undersökningsperiod: 28 maj 2014
Exploateringsyta: 1800 m²
Personal: Jenny Holm
Belägenhet: Båtfinnbo 1:3, Västerfärnebo socken, Sala kommun,
Västmanlands län, Västmanland
Ekonomisk karta: 12G 1e
Koordinatsystem: Sweref99 TM
Koordinater: X 6 656 820, Y 567 850
Höjdsystem: -
Inmätningmetod: GPS
Dokumentationshandlingar: Inga utöver denna rapport.
Fynd: Fyndet F1 förvaras på KM i väntan på beslut om
fyndfördelning.

Bilagor

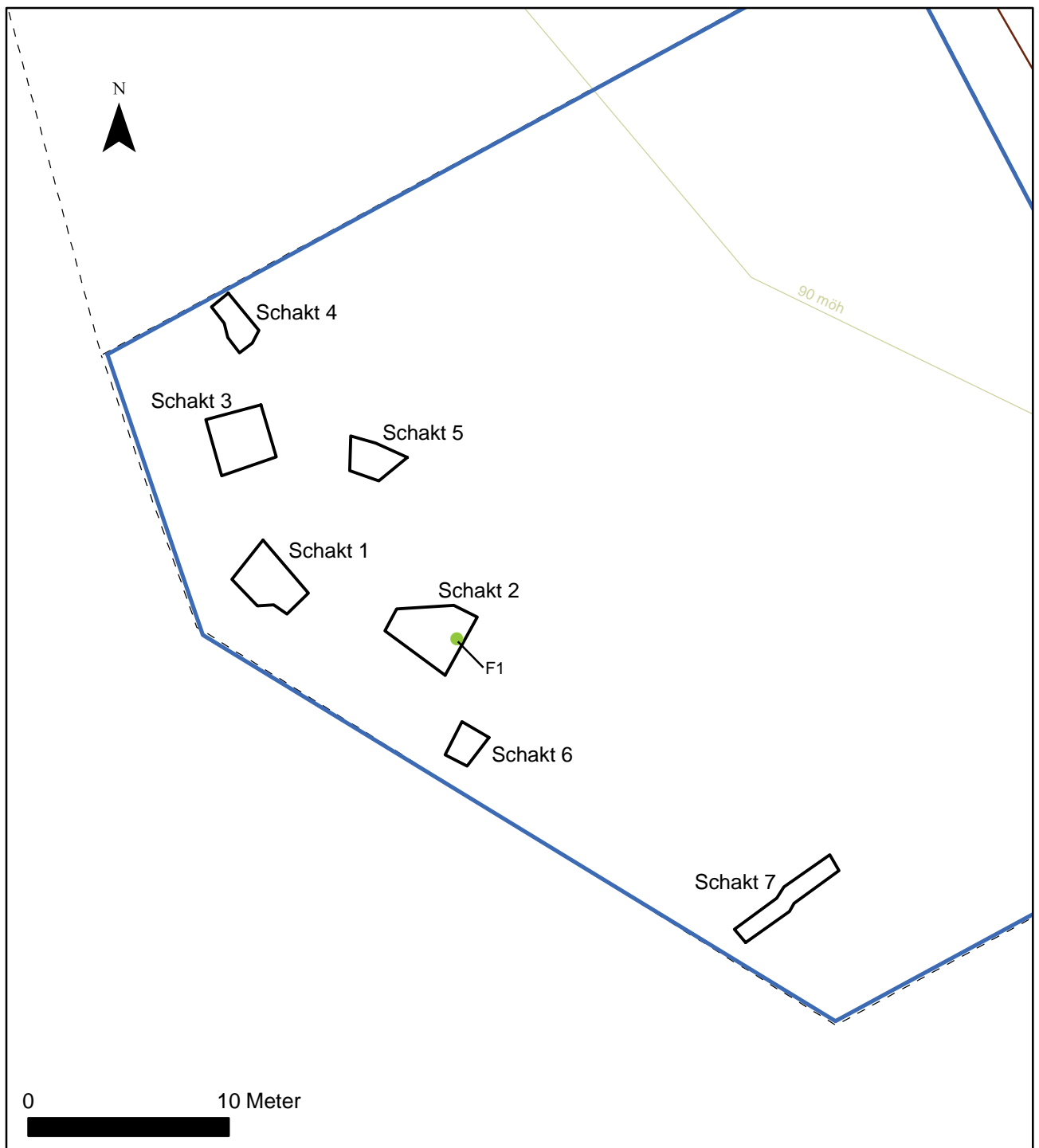
Bilaga 1. Kartor och planer

Figur 1. Översiktskarta över Västmanlands län med utredningsplatsen markerad med röd stjärna.

Figur 2. Utsnitt ur digitala fastighetskartan där utredningsområdet markerats med blått och de närmast kringliggande fornlämningarna med rött. Skala 1:10 000.

Figur 3. Schaktplan med de grävda utredningsschakten och fyndplatsen för kvartsavslaget (F1). Skala 1:300.

Bilaga 2. Schakttabell

Schakt	Area	Djup	Stratigrafi	Övrigt
1	7 m ²	0,3 m	Vegetationsskikt 0,2 m, följt av ljusgrå finmo.	
2	9 m ²	0,2–0,4 m	Vegetationsskikt 0,1 m, följt av sten, 0,1–0,4 m stora, och mellan dem ljusgrå finmo.	Fynd av ett kvartsavslag.
3	8 m ²	0,3 m	Vegetationsskikt 0,1 m, följt av grå mylla 0,1 m, och därunder ljusgrå till gulbeige finmo.	
4	3 m ²	0,4 m	Vegetationsskikt 0,1 m, följt av sten, 0,2–0,6 m stora, och mellan dem ljus gulbeige finmo.	
5	4 m ²	0,5 m	Vegetationsskikt 0,1 m, följt av sten, 0,2–0,6 m stora, och mellan dem ljus gulbeige finmo.	
6	2,5 m ²	0,3 m	Vegetationsskikt 0,1 m, följt av grå mylla 0,05 m, och därunder ljusgrå finmo.	
7	5,5 m ²	0,4 m	Vegetationsskikt 0,2 m, följt av sten, 0,1–0,6 m stora, och mellan dem grå finmo.	
Summa:	39 m ²			

Bilaga 3. Fyndlista

Fnr.	Material	Sakord	Avtal	Vikt	Anmärkning
1	Kvarts	Avslag	1	11 gram	Eg. avslagsfragment av kvarts i god kvalitet.

Bilaga 4. Fotografier

Figur 4. Fyndet från utredningen, F1 ett kvartsavslag.

Figur 5. Översikt över boplatsen Västerfärnebo 157:1 med utredningsområdet i träddridån till vänster i bilden. Foto från nordväst, Jenny Holm.

Figur 6, A och B. Exempel på kvartsfynd i åkern vid Västerfärnebo 157:1. Foto, Jenny Holm.

Figur 7. Den nordvästra, mest öppna, delen av utredningsområdet. Foto från sydöst, Jenny Holm.

Figur 8. Schakt 2 där kvartsavslaget hittades. I bildens kant står Lennart Petterson, Båtfinnbo. Foto från söder, Jenny Holm.

Figur 9. Det stenfria schakt 3 sett från söder. Foto, Jenny Holm.